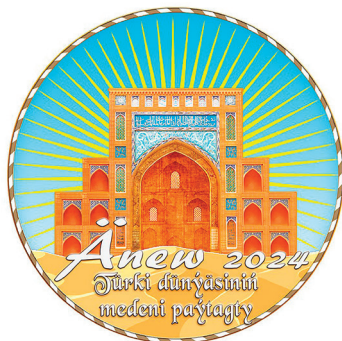

**TÜRKMENISTANYŇ YLYMLAR AKADEMIÝASY
TARYH WE ARHEOLOGIÝA INSTITUTY**

**“GADYMY ÄNEW MEDENIÝETI”
ATLY HALKARA YLMY MASLAHAT
(2024-nji ýylyň 27-nji marty)**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
“ANCIENT ANAU CULTUR”
(Mart 27, 2024)**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
“ДРЕВНЯЯ КУЛЬТУРА АНАУ”
(27 марта, 2024 года)**

Aşgabat
“Ylym” neşirýaty
2024

Отмечается, что эти мероприятия, которые в дальнейшем повысят престиж древнего города, продолжатся в течение года, будут проведены международный молодежный форум, международные фестивали, конференции, выставки, международный кинофестиваль, которые окажут положительное воздействие на изучение историко-культурного очага.

Jennet Hallyeva
(*Turkmenistan*)

ANAU CITY IS THE CULTURAL CAPITAL OF THE TURKIC WORLD

The Turkmen people have a very ancient and rich cultural heritage. One such values is the city of Anau. It was declared the “Cultural Capital of the Turkic World” this year proclaimed “The Fount of Wisdom of Magtymguly Pyragy”. Wheat grains found in this soil glorified Turkmenistan as the birthplace of white wheat. Based on this, if the most necessary food products for human life were grown on this land, then we can safely say that the first settlements, the first irrigated agriculture, the first farms and societies, and the first cultures were formed here.

Suray Öwliýagulyýewa
(*Türkmenistan*)

TÜRKMENISTAN – TÜRKSÖÝ: ÄNEW MEDENIÝETINI ÖSDÜRMEGIŇ ÝOLUNDA HYZMATDAŞLYK

Türkmenistan döwletimiziň daşary syýasy ugrunda dili, dini, taryhy kökleri, medeniýeti umumy bolan türki dilli döwletler hem-de halkara guramalar bilen hyzmatdaşlyga aýratyn orun berilýär. Hormatly Prezidentimiziň baştutanlygynda durmuşa geçirilýän bu önden görüjilikli syýasat netijesinde Türkmenistan durmuşyň ähli ugurlarynda ägirt uly üstünlikleri gazandy we öndebaryjy özgertmeler ýoly bilen öňe ynamly hereket edýär.

Türki döwletleriň halkara guramasy bilen netijeli gatnaşyklar munuň aýdyň mysallarynyň biridir. Türkmen halkyny Türki döwletleriň halkara guramasyna agza ýurtlaryň halklary bilen taryhy kökleriň, medeni-ruhy däpleriň umumylygy baglanyşdyrýar. Häzirki döwürde bu düzüme agza döwletleriň arasyndaky

gatnaşyklar hil taýdan täze many-mazmun bilen tapawutlanýar. Munuň özi köpugurly netijeli gatnaşyklary mundan beýläk-de işjeňleşdirmek üçin amatly mümkinçilikleri döredýär.

Türkmenistan bilen Türki döwletleriň halkara guramasynyň – TÜRKSÖÝ-ýň arasynda halkara medeni hyzmatdaşlygy pugtalandyrmak ugrunda giň gerimli işler alnyp barylmal bilen özara medeni gatnaşyklar yzygiderli kämilleşdirilýär. Oňa TÜRKSÖÝ-ýň 2014-nji ýyly Magtymguly Pyragynyň ýyly hem-de Gadymy Merwiň mirasdüşeri hökmünde Mary şäheriniň 2015-nji ýylda türki dünýäsiniň medeni paýtagty diýip ygylan edilmegi şaýatlyk edýär. Şeýle-de, 2015-nji ýylda Gahryman Arkadagymyza halklary ruhy we medeni taýdan ýakynlaşdyrmak, türki dünýäsiniň baý mirasyny öwrenmek we dünýä ýaýmak işinde bitiren aýratyn hyzmatlary üçin TÜRKSÖÝ-ýň “Türki dünýäsinde bitiren aýratyn hyzmatlary” medalygowşuryldy. Bulardan başga-da, 2018-nji ýylda Gahryman Arkadagymyzyň “Türkmenistan – Beýik Ýüpek ýolunyň ýüregi” atly kitaby Türki dilli halklarynyň medeniýet we sungat guramasynyň, ýagny TÜRKSÖÝ-ýň başlangyjy bilen türk diline terjime edildi.

Türkmenistanyň medeniýet we sungat işgärleriniň, ýazyjy-şahyrlarynyň TÜRKSÖÝ-nyň guramagynda geçirilýän medeni çärelere gatnaşmaklary bu gurama bilen ýola goýlan halkara hyzmatdaşlygy has-da berkidýär. Dünýä halklarynyň arasynda Türkmenistan iň gadymy medeniýetiň dörän we ösen ýeri hökmünde tanalmak bilen ata-babalarymyz münýylyklaryň dowamynda tebigy gözelligi bilen adamzady özüne bendi eden ýurdumyzyň çäklerinde ösen medeniýetleri döredipdirler, geljek nesillere baý edebi mirasy galdyrypdyrlar.

Onuň aýdyň mysaly Änew medeniýeti bolup, bu gadymy mekan hakynda Gahryman Arkadagymyzyň “Türkmenistan – Beýik Ýüpek ýolunyň ýüregi” atly kitabynda şeýle diýilýär: “Orta asyr çeşmelerine görä, dört derwezesi bolan, süýji suwly kâriz suwy bilen üpjün edilen Küfen, şeýle-de gadymy harabaçylygy şu günlere çenli saklanyp galan Bagabat (häzirki Änew) has uly we belli şäherler bolupdyr”.

Medeni diplomatiýanyň çäklerinde Änew medeniýetine uly baha berilmek bilen 2022-nji ýylda Türki döwletleriň halkara guramasynyň (TÜRKSÖÝ) hemişelik geňeşiniň Türkiýe Respublikasynyň Bursa şäherinde geçirilen mejlisinde gadymy Änew şäheriniň 2024-nji ýylda “Türki dünýäsiniň medeni paýtagty” diýlip ygylan edilmegi bolsa, hormatly Prezidentimiziň milli gymmatlyklarymyzy dünýä ýaýmak babatda önde goýýan wezipeleriniň üstünlikli durmuşa geçirilýändigini aňladýar.

Änewiň “Türki dünýäsiniň medeni paýtagty” diýlip yglan edilmegi bu şähere özüniň baý taryhy-medeni mirasyny, syýahatçylyk mümkinçiliklerini görkezmeği üçin täze ugurlary açar we TÜRKSÖÝ-üň çäklerinde halkara hyzmatdaşlygy işjeňleşdirmäge goşant goşar.

Сурай Овлиягулыева
(Туркменистан)

ТУРКМЕНИСТАН – ТЮРКСОЙ: СОТРУДНИЧЕСТВО ПО РАЗВИТИЮ КУЛЬТУРЫ АНАУ

Проводится масштабная работа по активизации культурного сотрудничества между Туркменистаном и Международной организацией тюркской культуры – ТЮРКСОЙ. В настоящее время благодаря ТЮРКСОЙ наращиваются культурные связи между тюркоязычными странами. Вопросы упрочения и развития дружественных и братских отношений со странами-членами ТЮРКСОЙ занимают особое место во внешней политике Туркменского государства. Участие деятелей культуры и искусства, творческой интеллигенции Туркменистана в мероприятиях, проводимых ТЮРКСОЙ, ещё больше укрепляет наше сотрудничество с этой организацией. На очередном заседании Постоянного совета ТЮРКСОЙ, город Анау был провозглашён «Культурной столицей тюркского мира 2024 года». Всё это способствует развитию дружбы и братских отношений между туркменским и другими тюркоязычными народами, укреплению сотрудничества между деятелями культуры и искусства.

Suray Owliyagulyyeva
(Turkmenistan)

TURKMENISTAN – TURKSOY: COOPERATION FOR THE DEVELOPMENT OF ANAU CULTURE

Large-scale work is carried out to intensify cultural cooperation between Turkmenistan and the International Organization of Turkic Culture – TURKSOY. Issues of strengthening and developing friendly and fraternal relations with the member countries of TURKSOY occupy a special place in the foreign policy of the Turkmen state. The participation of cultural and art figures, prose writers

and poets of Turkmenistan in events held by TURKSOY further strengthens our cooperation with this organization. At a previous meeting of the Permanent Council of TURKSOY, the city of Anau was declared the “Cultural Capital of the Turkic World in 2024”. All this contributes to the development of friendship and fraternal relations between the Turkmen and other Turkic-speaking peoples, strengthening cooperation between cultural and art figures.

Maýa Meläýewa
(*Türkmenistan*)

SEÝIT JEMALLEDDIN METJINIŇ TARYHY

Türki döwletleriň halkara guramasyna (TÜRKSÖÝ) agza döwletler tarapyndan gadymy Änew şäheriniň 2024-nji ýylda “Türki dünýäsiniň medeni paýtagty” diýlip yglan edilmegi türkmen halkynyň şöhratly geçmişini dünýä ýaýmaga itergi berdi. Hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallary bilen ýurdumyzyň ähli künjeginde ýerleşýän taryhy ýadygärliklerimiz täzeden dikeldilýär. Şolaryň biri hem, Änewdäki metjit Günorta Türkmenistandaky uly ymaratçylygyň ajaýyp nusgasy bolupdyr. Oňa taryhda Seýit Jemaleddin ýadygärligi hem diýilýär. Ol 1456-njy ýylda bina edilip, 1948-nji ýylyň 6-njy oktýabrynda ýer titremegi zerarly weýran bolupdyr. Metjidiň öň tarapynda we içinde onuň timurileriň şazadasy Abul Kasym Baburyň 1447–1457-nji ýyllarda Horasany dolandyran döwründe gurlandygy barada maglumat bar. Şeýle hem metjit Abul Kasym Baburyň soňra sultan Hüseyin Baýkaranyň weziri Muhammet Hudaýdat tarapyndan gurlupdyr diýen çaklama hem bar.

Änewdäki metjidi öwrenmegiň başlangyjyny W. A. Žukowskiý 1886-njy ýylda başlapdyr. 1904-nji ýylda harabaçylygy R. Pampelliniň amerikan ekspedisiýasy gazypdyr. 1920-nji ýyllarda A. A. Karelın we W. R. Tripolskiý çagşamagyň we ýykylmagyň sebäplerini barlapdyrlar, S. S. Sklýarowskiý bolsa çyzgysyny ýerine ýetiripdir. Dürli wagtlarda rejeleşýiş çäreleri W. R. Tripolskiý, N. M. Baçinskiý tarapyndan amala aşyryldy. 1947-nji ýylda M. E. Massonyň ýolbaşçylygy astynda Günorta Türkmenistan arheologik ekspedisiýasy (GTAKE) metjidi çuň we hemmetaraplaýyn öwrenmek işini geçirdi.

Änew metjidi ymaratçylaryň döreden ajaýyp binasydyr. Onuň meýdany 9 gektara golaýdyr. Bu metjit 17 otagdan ybarat bolup, onuň merkezinde dört sany giňişleýin arka esaslanan üsti gümmezli, taraplary 10,5 m barabar inedördül zal ýerleşipdir. Zalyň diwarlary üç zolaga bölünipdir. Mihrab tagçasynyň iki tarapynda